

ELŐTERJESZTÉS
a Képviselő-testület 2016. december 15-én tartandó ülésére

Tárgy: Javaslat a XX. századi önkényuralmi rendszerekhez köthető utcanevek megváltoztatására

Előterjesztő: dr. Váliné Antal Mária címzetes főjegyző

Előkészítők: dr. Váliné Antal Mária címzetes főjegyző
Molnár Jánosné titkársági előadó

Véleményező: Pénzügyi és gazdasági bizottság
Humánfeladatok és ügyrendi bizottság

Ügyiratszám: 250-12/2016.

Mellékeltek: - 1 sz. melléklet: Indokolás,
                  - 1 db Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal szakmai javaslata,
                  - 1 db javaslat,
                  - 1 db kérelem,

Tisztelt Képviselő-testület!

A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal 2016. november 29-én érkezett levelében ismételten javaslatot tett arra vonatkozóan, hogy a Jegyző tegyen intézkedést annak érdekében, hogy a Képviselő-testület Polgár közigazgatási területén lévő Gorkij fasor és Úttörő utcák elnevezését változtassa meg és erről az intézkedéséről tájékoztassa a kormányhivatalt.

Polgár Város Önkormányzatának Képviselő-testülete eddig két alkalommal, 2015. szeptember 24-én és 2016. március 17-én tárgyalta az utcák átnevezésére vonatkozó kezdeményezést, melyet egyik esetben sem támogatott. A képviselő-testület döntéséről a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztályát tájékoztattuk.

Magyarország Országgyűlése 2012. november 19-én tartott ülésén fogadta el az egyes törvényeknek a XX. századi önkényuralmi rendszerekhez köthető elnevezések tilalmával összefüggő módosításokról szóló 2012. évi CLXII törvényt, amely a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 14. §-át (a továbbiakban: törvény) az alábbiak szerint módosította:

„14. § (1) A 13. § (1) bekezdésében meghatározott feladatok ellátásának részletes szabályait, ha e törvény másként nem rendelkezik, jogszabályok tartalmazzák.

(2) A 13. § (1) bekezdés 3. pontjában meghatározott közterület, illetve közintézmény nem viselheti

a) olyan személy nevét, aki a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerek megalapozásában, kiépítésében vagy fenntartásában részt vett, vagy

b) olyan kifejezést vagy olyan szervezet nevét, amely a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerre közvetlenül utal.

(3) Ha a helyi önkormányzat döntése során kétség merül fel a tekintetben, hogy a közterület neve megfelel-e a (2) bekezdésnek, arról beszerzi a Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalását.”

A törvény a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerek megalapozásában, kiépítésében vagy fenntartásában részt vevő személyek nevét vagy az önkényuralmi politikai rendszerekre utaló kifejezést egyértelműen nem határozza meg, azonban a törvény indokolása, valamint a

Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalása felsorolása tartalmaz neveket, illetve kifejezéseket.

A fent felsorolt utcák a Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalása (MTA 3354/1/2015/ET) szerint nem használhatóak közterületek elnevezésére.

2015. augusztusában kértük az érintett lakosok véleményét, illetve javaslataikat az utcák átnevezésével kapcsolatosan. A megadott határidőig egy kérelem, valamint egy javaslat érkezett hivatalunkhoz, melyek az előterjesztés mellékleteit képezik. A javaslatot részben, azonban a kérelmet nem tudtuk figyelembe venni a törvényi előírások miatt.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 3. pontja alapján a közterületek nevének meghatározása a Képviselő-testület kizárólagos hatáskörébe tartozik, így javaslom

a Gorkij fasor utcát	Király-ér utcára,
az Úttörő utcát	Eötvös József utcára átnevezni.

A XX. századi önkényuralmi rendszerekhez köthető elnevezések tilalmával összefüggő módosításokról szóló 2012. évi CLXII törvény meghatározza, hogy a közterület-név miatt szükségessé váló hatósági igazolványok, tehát például személyi igazolvány, vállalkozói igazolvány és forgalmi engedélyek cseréjére vonatkozó hatósági eljárások általános illetékmentességét.

A névváltozás következtében szükségessé válik az utcanév táblák cseréje, melyről az önkormányzatnak gondoskodnia kell. A táblák cseréje jelentős összegű költséggel nem jár.

A házszámot jelző táblák beszerzéséről, az ingatlan utcafronti kerítésére, házfalára történő kihelyezéséről az érintett ingatlan használója, kezelője, tulajdonosa köteles gondoskodni.

A Kormányhivatal kezdeményezésére ismételten előterjesztem az utcanévváltoztatásokra vonatkozó javaslatot.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést megtárgyalni, javaslataival kiegészíteni és a határozati javaslatot elfogadni szíveskedjen.

Polgár, 2016. december 2.

dr. Váliné Antal Mária
címetes főjegyző

Határozati javaslat:
...../2016. (XII.15.) sz. határozat

Polgár Város Önkormányzatának Képviselő-testülete megtárgyalta a „Javaslat a XX. századi önkényuralmi rendszerekhez köthető utcanevek megváltoztatására” elnevezésű előterjesztést és az alábbi határozatot hozza:

- 1.) A Képviselő-testület Polgár város 908 és 1735 hrsz.-ú ingatlanaival meghatározott „Gorkij fasor utca” elnevezésű közterületének nevét 2017. január 1. hatállyal „Király-ér utca” névre változtatja.
- 2.) A Képviselő-testület Polgár város 3328 hrsz.-ú ingatlannal meghatározott „Úttörő utca” elnevezésű közterületének nevét 2017. január 1. hatállyal „Eötvös József utca” névre változtatja.
- 3.) A Képviselő-testület megbízza a jegyzőt, hogy az érintett utcák lakóit, szervezeteket, hivatalokat értesítse, a közterület nyilvántartásba és az ingatlan nyilvántartásba vezesse át, valamint az utcanév táblák, hatósági igazolványok cseréje érdekében a szükséges intézkedéseket tegye meg.

Határidő: folyamatos

Felelős: Dr. Váliné Antal Mária címzetes főjegyző

Indokolás:

A közterületnevek változtatására javasolt nevet viselő személyek rövid életútja, polgári vonatkozású kötődései, és a helyi kulturális, természeti vagy történeti értékekre, sajátosságokra utaló elnevezések jelentése és indoklása:

Király-ér utca: figyelembe véve a Király-ér csatorna (Selypes) elhelyezkedését.

Eötvös József:

(Buda, 1813. szeptember 3. – Pest, 1871. február 2.) Magyar jogász, író, a Batthyány-kormány, majd az Andrássy-kormány vallás- és közoktatásügyi minisztere, a Magyar Tudományos Akadémia és a Kisfaludy Társaság elnöke, Eötvös Ignác politikus fia, Eötvös Loránd fizikus apja.

Báró Eötvös Ignác és báró Lilien Anna palotahölgy fia volt. Középiskolai tanulmányait a Királyi Katholikus Egyetemi Főgimnáziumban (ma: Budapesti Egyetemi Katolikus Gimnázium) végezte. Egyetemi tanulmányait pedig a pesti egyetemen bölcselet és történelem szakokon, 1826-tól 1831-ig. Szellemi fejlődésére nagy hatást gyakorolt nevelője, Pruzsinszky József, aki a francia felvilágosodás híveként felkeltette a fiatal Eötvös érdeklődését a politika és a filozófia iránt. Szoros barátságba került Szalay Lászlóval, aki megerősítette irodalmi hajlamait.

Jelen volt az 1832. évi országgyűlésen Pozsonyban, azalatt ügyvédi vizsgát tett. Már 1831-ben aljegyző lehetett Fejér megyében, 1835-ben pedig a magyar udvari kancelláriához került, ahol 1836-ban fogalmazói állást kapott. 1837-ben az eperjesi kerületi tábla közbírája lett. Közhivatalnoki pályája innen egészen kultusz- és közoktatási miniszterségig megszakadt. 1836–1837-ben beutazta Németországot, Svájcot, Hollandiát, Franciaországot és Angliát. Már utazásának megkezdése előtt levelező tagjává választotta az Akadémia (1835. szeptember 14-én). Az Akadémia rendes tagjává 1839. november 23-án választotta. A későbbiekben 1855-ben másodelnökké, 1866. március 18-án pedig elnökké nevezte ki.

1840-ig a Borsod megyei Sályon élt, apja birtokán, és szinte teljes egészében az irodalomnak szentelte magát. Az 1840-es országgyűlés előtt előbb Budára, később Pestre tette át lakását. Irodalmi munkásságának kezdete, kiváltképp a „Karthausi” című regénye nagy elismerést szerzett neki úgy az irodalomban, mint a közéletben. 1838. november 25-én a Kisfaludy Társaság is tagjának választotta, amelyet 1847-ben megújított, végül 1860. május 24-én elnökké választották. További kitűnő regényei: A falu jegyzője (1845), Magyarország 1514-ben (1847), Növérék (1857)

Véleménynyilvánítása a számára fontos fogházjavítás kérdésében egész irodalmat teremtett; pártolónak élén Szemere Bertalan állt. Jobbára az ő írása nyomán az 1840-es országgyűlés már az egyik legfontosabb feladatul tűzte ki a börtönviszonyok megjavításának ügyét, ezért országos bizottmányt nevezett ki, amelynek Eötvös is tagja volt. 1840-ben az országgyűlésben mint felsőházi tag szerepelt, az ellenzék soraiban. Többnyire pártolta és szónoklataival támogatta az alsóház előterjesztéseit. Csak néha tért el pártja nézeteitől, az utókor azonban a legtöbb esetben őt igazolta. Ennek egyik legkiemelkedőbb példája a vallásügy volt, amely végül is az ő önálló – korábban különnek és gyanúsnak tartott – véleménye alapján került rendezésre. 1841-ben, amikor gróf Széchenyi István a frissen induló Pesti Hírlap ellen heves támadásba lendült, Kossuth Lajos védelmére kelt, s megírta a „Kelet népe és Pesti Hírlap” című röpiratát. Az 1843-as országgyűlésen ismét megjelent. Ekkor a magyar ellenzéknek már országos tekintélye volt, Batthyány Lajos és Teleki László grófok mellett ő volt a főrendi ellenzék egyik

vezéralakja. Amikor a Pesti Hírlap [1844](#) közepén a központosítás egyik fő közlönyévé vált, Szalay Lászlónak egyik legfőbb, legtekintélyesebb munkatársa lett. Itt fejtette ki, hogy [Magyarország](#) fellendítésére az egyetlen biztos rendszer a parlamentáris kormányzat. Cikkei külön is megjelentek „Reform” című könyvében ([Lipcse, 1846](#) és Pest, [1868](#)). A kötetet részletes kifejtések egészítették ki „Teendőink” címmel (Pesti Hírlap, 1847).

A kormány a reformtörekvésekre válaszul az adminisztrátori rendszerrel lépett fel, ez szorosabb összefogásra intette az ellenzéket. Eötvös egyike volt azoknak, akik az összetartásért mindent megtettek, feledve minden korábbi sérelmét. Később a parlamenti kormány gondolatát az országos ellenzék programjába is sikerült beiktatnia.

Az [1847](#)-es [pozsonyi](#) országgyűlésre is mint képviselő akart elmenni, azonban Békés megyében, ahol birtokai voltak, nem volt esélye arra, hogy megválasszák, tehát visszalépett a jelöltségtől. Otthon maradt, és csak az [1848. március 3-ai](#) kerületi ülés után ment el [Pozsonyba](#), amikor a dolgok kedvező alakulását már előre láthatta. Az első magyar felelős minisztérium megalakult, neki a vallás- és közoktatási tárca jutott. Augusztus elején előterjesztette törvényjavaslatát, amelyet az ellenzék megtámadott, csak nagy nehézségek árán tudta javaslatát keresztülvinni.

Ezután már nem tudott maradandót alkotni: ő mindig a birodalmi kormánnyal való [kiegyezést](#) pártolta, az események azonban egyre inkább forradalmi színt kezdtek öltetni. A [szeptember 28-ai](#) véres események ([Lamberg](#) grófnak a [Lánchídon](#) történt [meglincselése](#)) után [Bécsbe](#) utazott családjához, majd továbbment [Münchenbe](#), ahol folytatta történelmi és bölcséleti tanulmányait, és kizárólag az irodalomnak élt.

[1853](#)-ban tért haza, s budai villájába vonult vissza. Még ez évben kiadta német nyelven azt a munkáját, amely [Ausztria](#) nagyhatalmi szerepének valódi biztosítékait tárgyalja. E könyvét sokan félreértették: azzal vádolták, hogy az ország ősi jogait akarja feláldozni, hogy Ausztriának engedményeket tegyen. A politikai nemzeti liberalizmus egyik vezéralakjaként írja meg a szabadságharc leverése után az emigrációban politika-és jogfilozófiai főművét A XIX. század uralkodó eszméinek hatása az álladalomra I-II. kötet ([1854](#)) címmel. [1855](#)-től szinte csak az Akadémiának és a Kisfaludy Társaságnak élt, amelyet a forradalom után ő szervezett újjá.

[1861](#)-től ismét komolyan részt vett a politikai életben. Pest városa országgyűlési képviselővé választotta, [május 17-én](#) mondta el híres beszédét a válaszfelirati vitában, amelyben [európai](#) álláspontokról határozta meg teendőinket. A vitában végül a Deák Ferenc által előterjesztett felirati javaslatot fogadták el a Teleki-féle határozati javaslattal szemben, de így is a 48-as törvényekhez ragaszkodván és a Pragmatica Sanctiora hivatkozással elutasítva Ferenc József októberi diplomáját, februári pátensét és a birodalmi tanácsot. Így az uralkodó leiratának sikertelensége miatt feloszlatta az országgyűlést, és bevezette az ún. Schmerling-provizóriumot ([1861-1865](#)), Eötvös pedig újra visszatért az irodalomhoz.

Mint Pest város országgyűlési képviselő-testületének tagja megjelent a közgyűléseken. A provizórium évei alatt már az Akadémia elnöki székéből intézte szózatait a nemzethez.

Még egyszer megszólalt nemzetiségi kérdésekben, s mikor kihírdették az [1865](#)-ös országgyűlést, lapot alapított (Politikai Hetilap címmel) a felmerülő, főképp a [kiegyezést](#) érintő kérdések megvitatására. A kiegyezésben közvetlenül közreműködött. A gróf Andrássy Gyula vezette kormányban ([1867-1871](#)) ismét a vallás- és közoktatási tárcaát vállalta el. Most már kedvezőbb körülmények közt dolgozhatott, meghozta a liberális elveken nyugvó népiskolai közoktatásról szóló törvényt ([1868. 38.tc.](#)). Megindította a közép- és felsőiskolák reformját is. Javaslatára fogadta el az országgyűlés az akkori Európában kivételesen liberális nemzetiségi törvényt ([1868. 44.tc.](#))

Az 1840-es években már írt a [zsidók emancipációjáról](#), s amikor a törvényhozás [1867](#)-ben ismét lehetővé vált, az egyik legelső törvény a zsidók egyenjogúsítása volt (1867. 17.tc.). Létrehozta az [izraelita](#) kongresszust, hogy a zsidók saját kezükbe vehessék egyházi és iskolai ügyeik vezetését. Az [ortodox](#) egyházat is teljes önkormányzathoz juttatta a szerb és a román kongresszussal. Végül a legnagyobb horderejű kérdést, a [katolikus autonómia](#) ügyét is ő mozdította el a holtpontról. A nevéhez fűződik a vegyes házasságból született gyermekek vallását szabályozó törvény (1868. 53.tc.)

Az [1870.](#) évi [költészet](#) tárgyalásakor az ellenzék heves támadásokat intézett ellene, melynek hatása alatt összeroppan. [Karlsbadba](#) ment felépülni, ám decemberben ismét súlyosan megbetegedett, és Pesten meghalt (1871.február 2.) [Ercsiben](#) temették el, a családi sírboltban.

(forrás: Wikipédia)